

Valvottavien taloudellinen tila ja riskit

Lehdistötilaisuus 14.3.2016

- Euroopan finanssisektorin riskit
- Suomen pankkisektorin tila
- Suomen työeläkesektorin tila
- Negatiivisten korkojen vaikutukset finanssisektorilla Suomessa
- Asiakkaan tunteminen

#finanssisektori

Euroopan finanssisektorin riskit

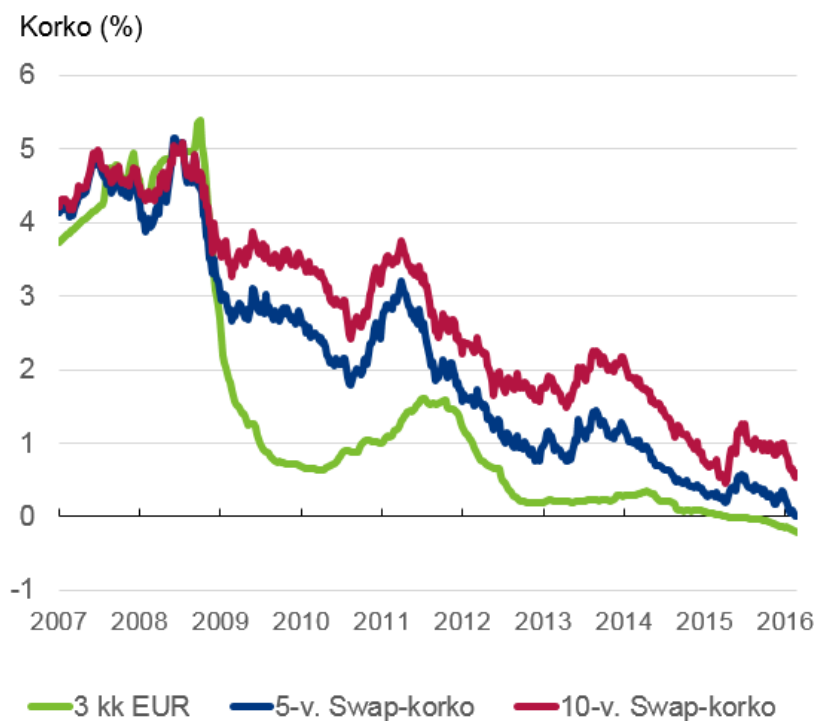

Euroopan finanssisektorin riskit ja haavoittuvuudet säilyneet korkealla tasolla

- Riskipreemioiden uudelleen hinnoittelu yhdistettynä alhaiseen markkinalikviditeettiin
- Huoli vakuutusyhtiöiden ja pankkien taseiden heikkenemisestä
- Alhainen korkotaso edellyttää instituutioilta herkkyyttä liiketoimintamallien edelleen kehittämisessä
- Muita riskejä valtioiden, yritysten ja kotitalouksien velkaantuminen sekä varjopankkisektorin kasvu

Euroalueen korot

Markkinaturbulenssi kohdistunut erityisesti Euroopan pankkeihin

- Kriisin kokeneiden maiden pankkien taseissa edelleen paljon järjestämättömiä luottoja
- Energia- ja raaka-ainesektorit erityisen heikkoja, luottotappiot näiltä sektoreilta kasvussa
- Uuteen sijoittajavastuusääntelyyn sisältyvä epävarmuus näkynyt korkeariskisen velan riskilisien kasvuna (esim. contingent convertible)
- Mahdollisiin sanktioihin liittyvä epävarmuus
- Tähän asti vakaana säilynyt korkokate paineen alla

Osakekurssit Eurooppa, Suomi, USA ja eurooppalaiset pankit (1.1.2007=100)

Suomen pankkisektorin tila

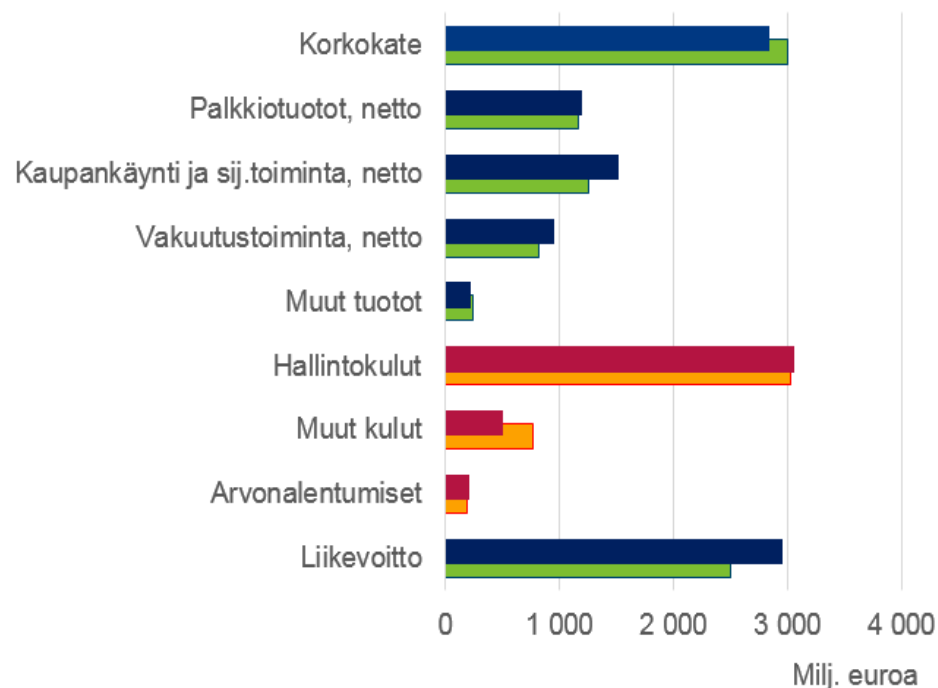

Pankkisektorille hyvä tulos supistuvasta korkokatteesta huolimatta

- Liikevoitto kasvoi lähes viidenneksellä 3 mrd. euroon
- Alhaisen korkotason johdosta korkokate supistui 5 %
- Sijoitusmarkkinoiden aktiviteetti kasvatti kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan tuottoja erityisesti ensimmäisellä vuosipuoliskolla
- Kulut supistuivat viranomaismaksujen muutosten takia (pankkiveroa ei peritty, talletus-suojamaksut rahastosta)

Kotimaisen pankkisektorin tuloslaskelman pääerät 2015 vs. 2014

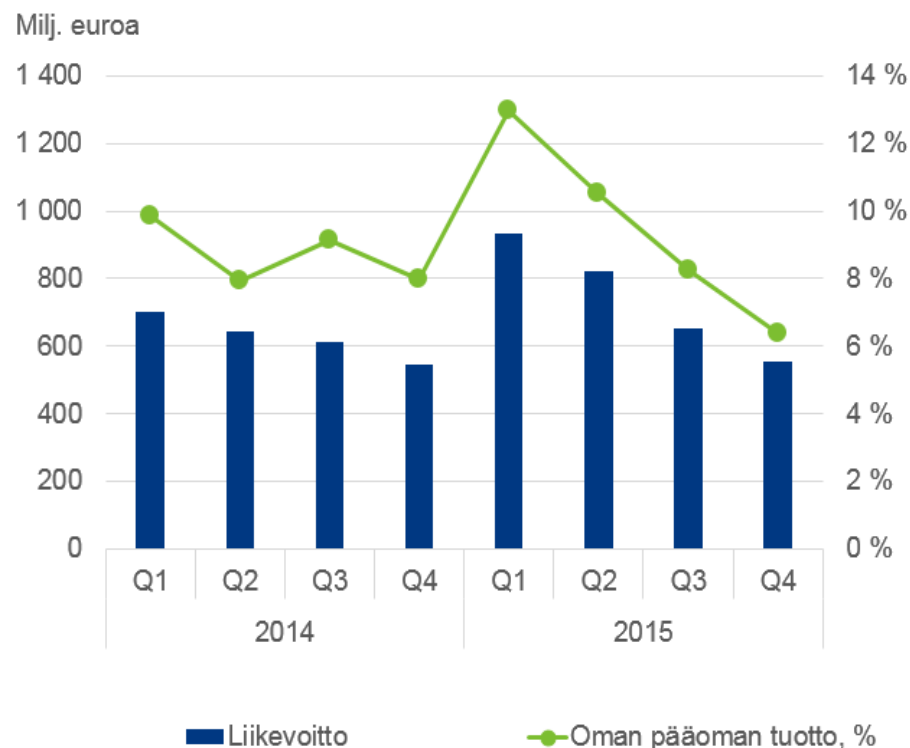
Lähde: Finanssivalvonta.

Kannattavuus heikkeni vuoden loppua kohti

- Sekä kannattavuus että tehokkuus paranivat vuositasolla
 - Oman pääoman tuotto 9,3 % (2014: 8,3 %)
 - Kulut/tuotot-suhde 51 % (2014: 54 %)
- Korkokatteen osuus tuotoista laski 42 %:iin (2014: 46 %)
- Kannattavuus heikkeni selvästi vuoden 2015 kuluessa sijoitusmarkkinoiden epävarmuuden lisääntyessä

Kotimaisen pankkisektorin liikevoitto ja oman pääoman tuotto (ROE)

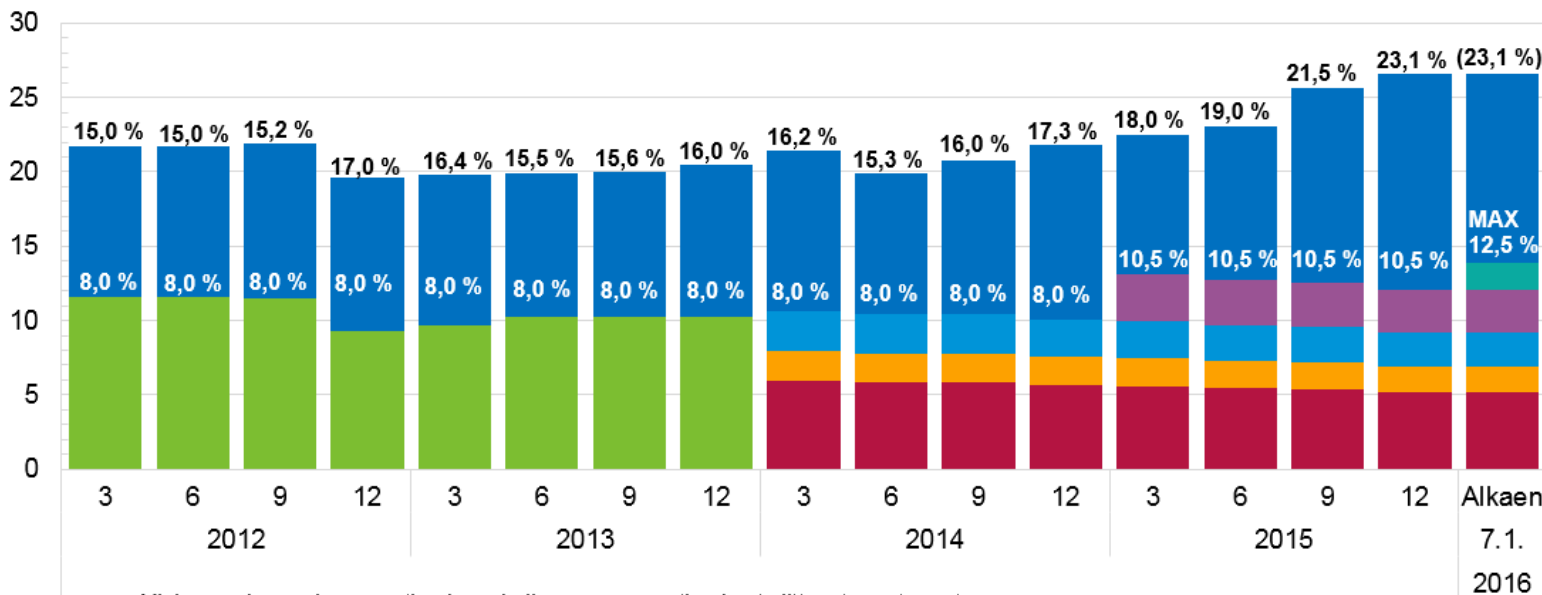
Lähde: Finanssivalvonta.

Vakavaraisuus vahvistui – samalla myös vaateet kasvoivat

Kotimaisen pankkisektorin omat varata

Mrd. euroa

- Yleisen vakavaraisuusvaatimuksen ja lisäpääomavaatimukset ylittävät omat varat
- O-SII-vaatimus (0,5 % Danske Bank Oyj, 2,0 % Nordea Pankki Suomi Oyj ja OP Ryhmä)
- Kiinteä lisäpääomavaatimus (2,5 %)
- Tier 2 -vaatimus (2,0 %)
- AT1-vaatimus (1,5 %)
- CET1-vaatimus (4,5 %)
- Basel II -vaatimus (8,0 %)

Kokonaisvakavaraisuussuhde pylvään yläpuolella ja vakavaraisuusvaatimus pylväessä

Lähde: Finanssivalvonta.

Talouskasvun epävarmuudesta johtuvat haavoittuvuudet pankkisektorilla

- Alhaisen korkotason jatkuessa pankkien korkokate supistuu entisestään
- Lainakannan laatu heikkenee, jos työttömyysasteen nousu ei taitu odotusten mukaisesti
- Tuottorakenne riippuvainen pääomamarkkinoiden kehityksestä

Suomen työeläkesektorin tila

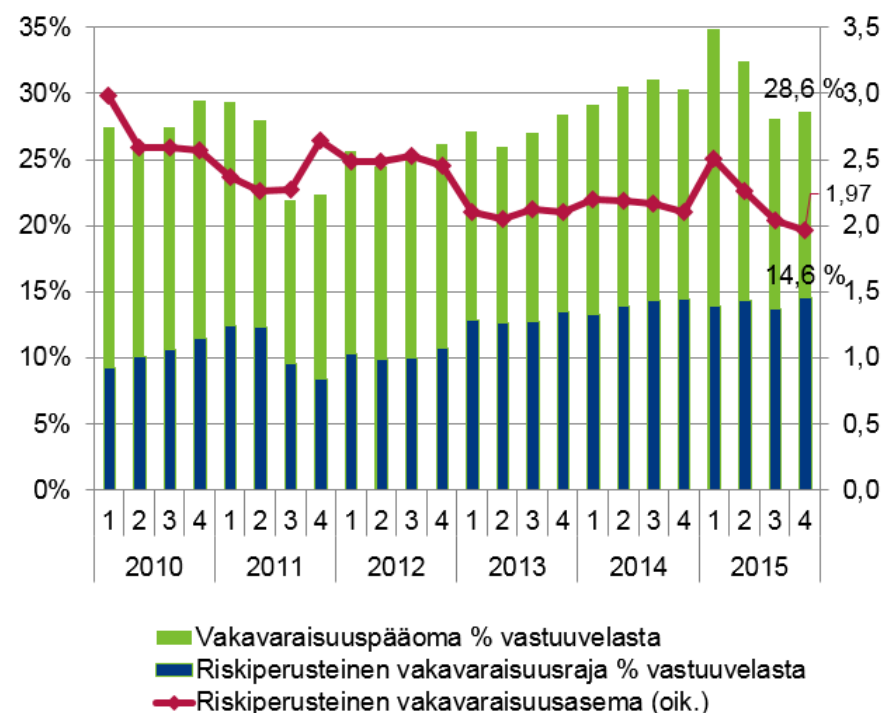

Työeläkesektorin vakavaraisuus pysyi hyvällä tasolla vuonna 2015

- Vakavaraisuuspääoma pysyi edellisvuoden tasolla
- Sijoitusten riskitaso pysyi vuoden aikana ennallaan – riskitasoja ei sektorilla merkittävästi laskettu
- Vakavaraisuuspääoman suhteesta otettuun riskiin kertova vakavaraisuusasema laski historiallisen alhaiselle tasolle

Työeläkesektorin vakavaraisuuden kehitys

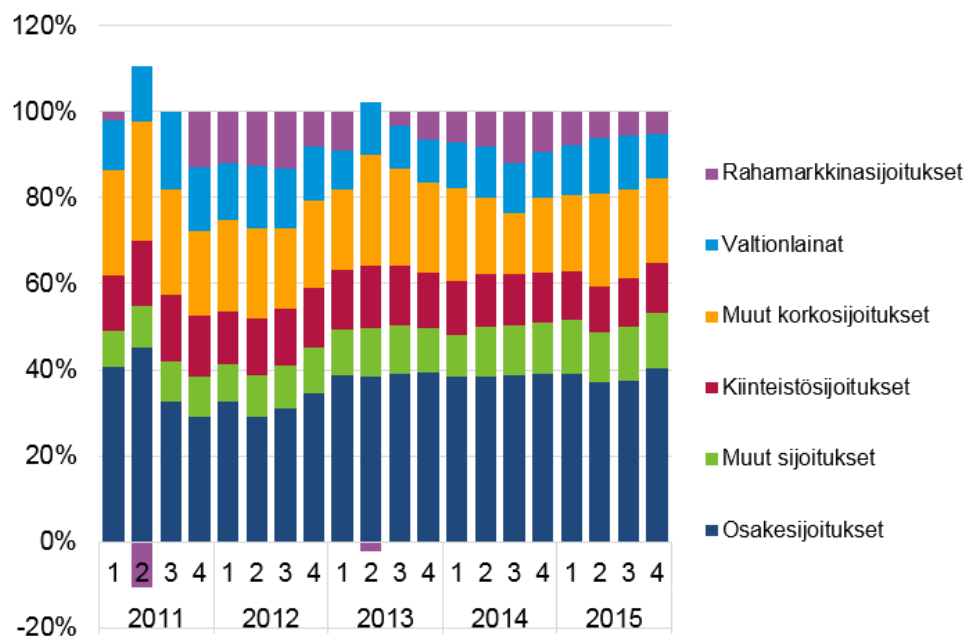
Lähde: Finanssivalvonta

Tuottoa kertyi ensisijassa osakkeista, sijoitusjakaumat ennallaan

- Sektorin keskimääräinen sijoitustuotto oli vuonna 2015 5,0 %
 - Osakesijoitukset 10,5 %
 - Korkosijoitukset 0,5 %
 - Kiinteistöt 5,7 % ja
 - Muut sijoitukset 4,2 %.
- Sijoitusallokaatiossa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia vuoden aikana pääomaisuusluokkien välillä
 - Korkosijoituksissa riskitaso nousi hieman mm. investment grade -luokan yrityslainojen painon noustua

Työeläkelaitosten riskikorjattu sijoitusjakauma (sisältää johdannaiset)

Lähde: Finanssivalvonta

Työeläkesektorilla sijoitustoiminnan tuotoilla ja riskeillä keskeinen rooli

- Heikko talouskehitys hidastanut palkkasumman kasvua
- Palkkasumma kasvoi vuonna 2015 vain 0,4 %
- Vuoden 2016 alussa epävarmuus sijoitusmarkkinoilla kasvoi
- Sijoituskohteiden arvostustasot ovat edelleen korkealla – tuottopotentiaali rajallinen
- Korkosijoituksista on haastavaa saada tuottoa
- Haasteena vuosittaisen tuottotavoitteen saavuttaminen

- Eläkelaitosten tulee hyvittää eläkevaroille vuosittainen tuotto
- Tuottovaade koostuu
 - Kiinteästä 3 prosentin rahastokorosta
 - Sektorin vakavaraisuusasteen tasosta riippuvasta erästä
 - Sektorin saamasta osaketuotosta riippuvasta erästä
- Korkeat osaketuotot ja nousseet vakavaraisuusasteet ovat nostaneet tuottovaadetta
 - 5 vuoden keskiarvo 5 %
 - Vuoden 2015 tuottovaade suhteessa vastuovelkaan 6 %
- Vuoden 2016 alussa osaketuotot ovat olleet negatiiviset ja vakavaraisuusasteet ovat laskeneet
 - Tuottovaade seuraa muutoksia kuitenkin viiveellä
- Jos tuottovaadetta ei saavuteta, katetaan erotus vakavaraisuudesta
 - Vakavaraisuuden lasku alentaa riskinottokykyä

Negatiivisten korkojen vaikutukset finanssisektorilla Suomessa

Matalat korot heikentävät finanssisektorin kannattavuutta ja vakavaraisuutta

- Matalat korot vaikuttavat pankkien ja vakuutusyhtiöiden kannattavuuteen ja vakavaraisuuteen eri tavoin:

Pankit	Eläke- vakuutusyhtiöt	Vahinko- vakuutusyhtiöt	Henki- vakuutusyhtiöt
• Korkokate laskee • Tuottorakenne muuttuu riskipitoisemmaksi	• Korkosijoitukset tuottavat heikosti • Tuottovaatimusta on vaikea saavuttaa	• Markkinaehtoinen vastuovelka kasvaa korkojen laskiessa • Korkosijoitukset tuottavat heikosti	• Markkinaehtoinen vastuovelka kasvaa korkojen laskiessa • Korkosijoitukset tuottavat heikosti • Tuottovaatimusta vaikea saavuttaa

Korkojen painuessa alle nollan vaikutukset pankki- ja vakuutussektoreille eriytyvät

- Markkinakorot painuneet aiempaa kattavammin ja voimakkaammin negatiivisiksi

Pankit

- Epäsymmetrinen vaikutus
- esim. 5 % $\rightarrow$ 3 % $\neq$ 1 % $\rightarrow$ -1 %
- Luottokorkojen lasku seuraa korkotason laskua alle nollan
- Talletuskorkojen lasku pysähtynyt nollaan henkilöasiakkaille
- **$\rightarrow$ Nollatason ohitus vaikuttaa kannattavuuteen ja vakavaraisuuteen**

Vakuutusyhtiöt

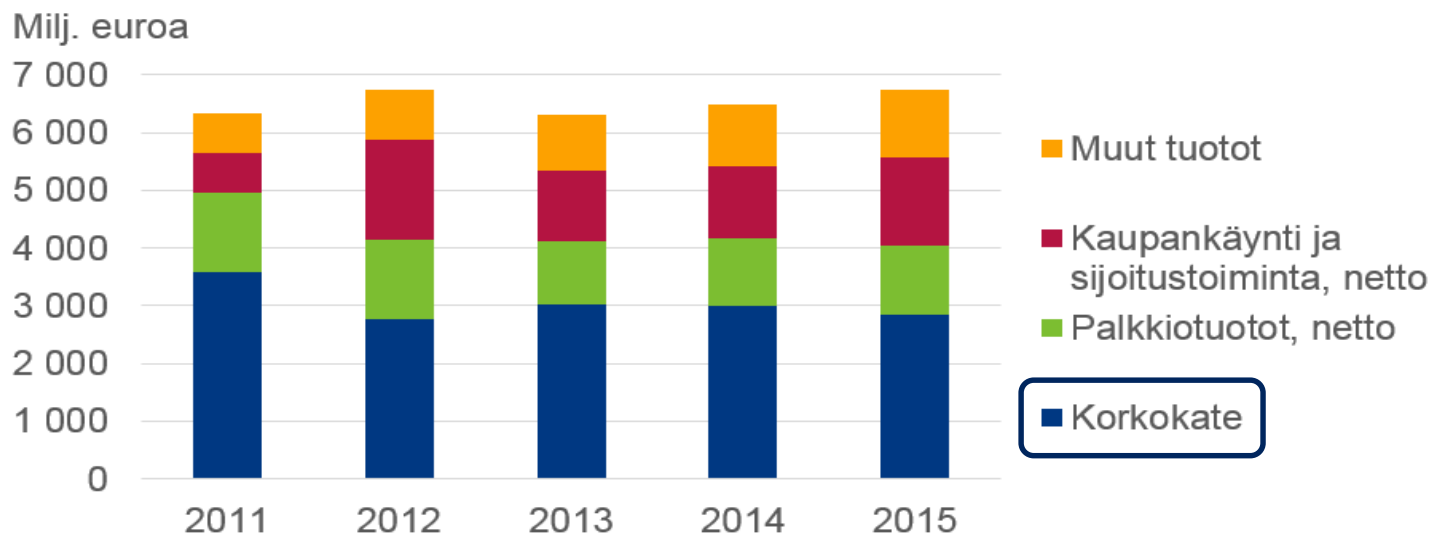
- Symmetrinen vaikutus
- esim. 5 % $\rightarrow$ 3 % = 1 % $\rightarrow$ -1 %
- Negatiiviset korot eivät muuta kannattavuuden ja vakavaraisuuden dynamiikkaa
- **$\rightarrow$ Nollatason ohitus ei vaikuta kannattavuuteen ja vakavaraisuuteen**

$\rightarrow$ Negatiiviset korot rasittavat erityisesti pankkisektoria, koska korkokate heikkenee voimakkaammin korkotason painuessa alle nollan

Korkokate pankkisektorin merkittävien tuottojen lähde

Kotimaisen pankkisektorin tuotot yhteensä

Lähde: Finanssivalvonta.

- Korkokate 42 % kaikista tuotoista 2015
- Korkokate tuo vakautta pankkisektorin tuloksenmuodostukseen
 - Muut tuotot vaihtelevat voimakkaasti mm. sijoitusmarkkinoiden kehitystä seuraten
- Korkokatteen merkitys vaihtelee pankkien liiketoimintamallien mukaan
 - Vähittäispankkitoiminnan suuri painoarvo suomalaispankeilla korostaa korkokatteen merkitystä

Pankkien korkotuotot ja korkokulut seuraavat epäsymmetrisesti korkotason muutoksia

- Luotoista kertyvät korkotuotot herkkiä markkinakoroille
 - Luotoista suurin osa on sidottu markkinakorkoihin Suomessa
 - Monissa muissa maissa Euroopassa valtaosa lainoista kiinteissä koroissa
 - Korkotuotot myös keskuspankkiin tehtävistä talletuksista negatiiviset
 - Pankkien korkotuotot laskevat lähes samassa suhteessa korkotason kanssa
 - Talletusten korkokulut vähemmän herkkiä markkinakoroille
 - Talletukset n. 2/3 pankkien varainhankinnasta
 - Näistä henkilöasiakkaiden talletuskorot eivät ole laskeneet negatiivisiksi
 - Koska talletuskorot ovat matalampia kuin luottojen korot, talletuskorkojen lasku pysähtyy aikaisemmin kuin luottojen korkojen lasku
 - Markkinavarainhankinta laskee yleisesti ottaen samassa suhteessa markkinakorkojen laskun kanssa
 - Pankkien korkokulut eivät laske samassa suhteessa korkotason kanssa
- Pankkien korkotuotot laskevat enemmän kuin korkokulut

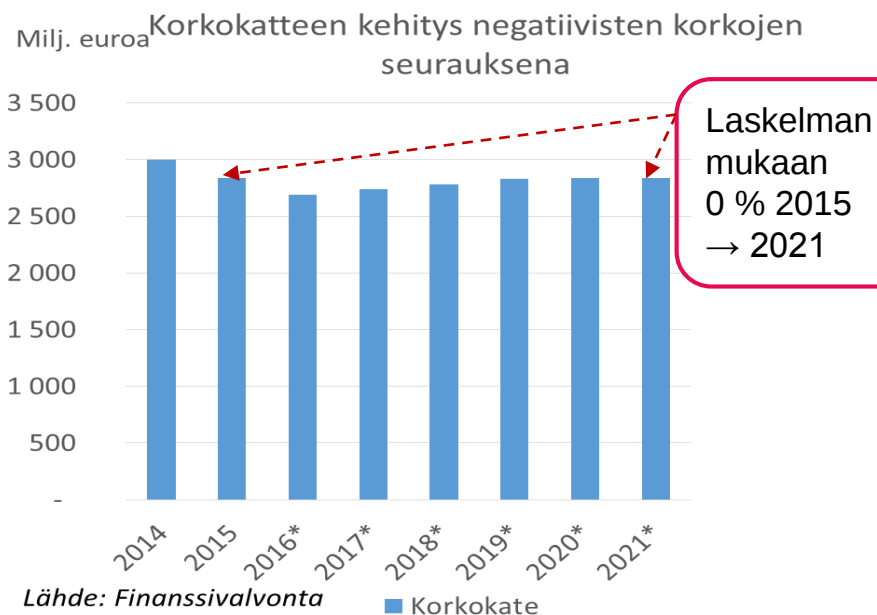
- Oikeusministeriön asuntoluottotyöryhmän lainsäädäntöehdotus täsmentää nykyistä korkosäätelyä siten, että kokonaiskorko laskisi aina viitekoron laskun verran
 - Ei voisi sopia toisin sopimusehdoissa
 - Kun viitekorko laskee negatiiviseksi, marginaali pienenesi negatiivisuuden verran
- Pankit joutuisivat luopumaan viime aikoina käyttöön ottamistaan uusista sopimusehdoista, joiden mukaan viitekoron katsotaan olevan aina vähintään nolla
 - Pankit eivät jatkossa voisi käyttää nykyistä vastaavia sopimusehtoja uusluotonannossa
 - Mahdollisuus turvata pankille vähintään lainan marginaalin suuruinen kokonaiskorko poistuisi

Negatiivisten korkojen vuoksi pankkien korkokate uhkaa heiketä entisestään – esimerkkilaskelma 1/2

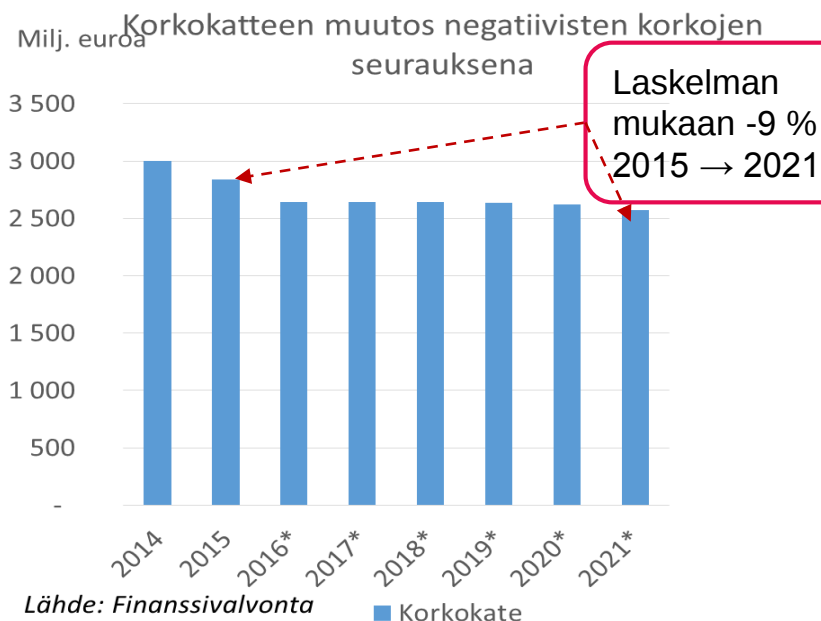

Oletus: asuntolainojen viitekorot muuttuvat tasolle **-0,3 %**

Laskelma ilman lakimuutosta

Laskelma lakimuutoksen mukaan

- Korkokate **laskee** vanhojen asuntolainojen osalta (näissä marginaali ei turvattu)
- Korkokate **palautuu**, kun vanhojen lainojen erääntyessä (ka. 5,5v), ne korvataan uusilla, joissa marginaali on turvattu

- Korkokate **laskee** vanhojen ja uusien asuntolainojen kokonaiskoron laskiessa
- Erona vasempaan, korkotulo vain 2014–2016 myönnettyistä lainoista vastaa marginaalia
- Kun nämä erääntyvät 2019→, ne korvataan sopimuksilla, jotka eivät turvaa marginaalia

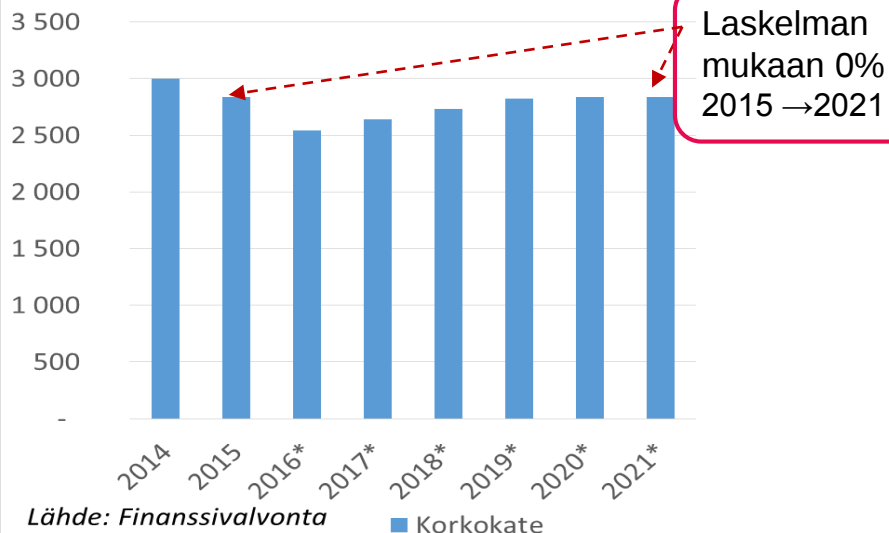
Negatiivisten korkojen vuoksi pankkien korkokate uhkaa heiketä entisestään – esimerkkilaskelma 2/2

Oletus: asuntolainojen viitekorot muuttuvat tasolle **-0,6 %**

Laskelma ilman lakimuutosta

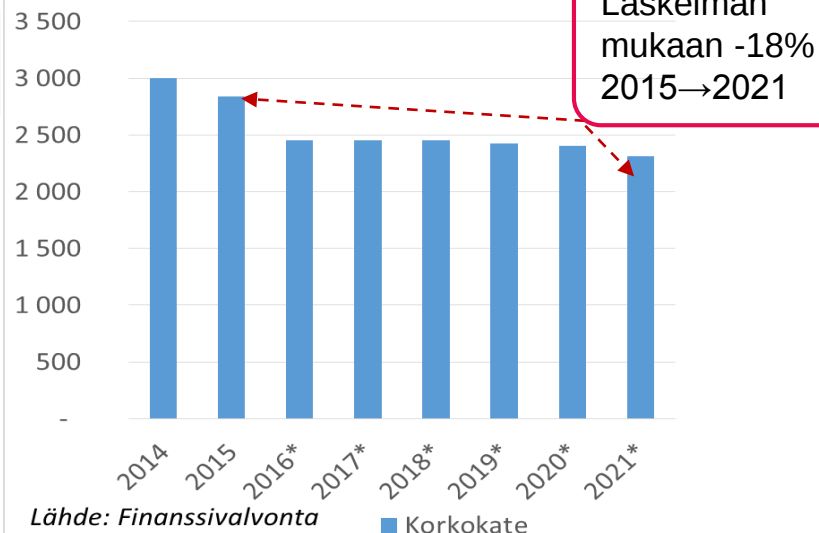
Milj. euroa Korkokatteen kehitys negatiivisten korkojen seurauksena

- Korkokatteen lasku voimakkaampaa verrattuna viitekorkojen -0,3 % tasoon
- Palautuminen tapahtuu myös voimakkaammin

Laskelma lakimuutoksen mukaan

Milj. euroa Korkokatteen muutos negatiivisten korkojen seurauksena

- Muutos voimakkaampi verrattuna viitekorkojen -0,3 % tasoon
- Lasku merkittävä

Negatiivisten korkojen vuoksi pankkien korkokate uhkaa heiketä entisestään

- Negatiivisten korkojen vaikutus pankkien korkokatteeseen ja siten kannattavuuteen on merkittävä, etenkin lakimuutoksen toteutuessa
 - Ilman lakimuutosta negatiivisen koron vaikutus häviää kannan uusiutuessa
- Negatiiviset korot ja lakimuutos johtaisivat todennäköisesti siihen, että korkokatteen menetyistä pyrittäisiin korvaamaan esimerkiksi
 - o Marginaaleja nostamalla
 - o Palvelumaksuilla tai muilla tuotoilla
- **Finanssivalvonta katsoo rahoitusmarkkinoiden vakauden näkökulmasta**, että lainsäädännöllä tulisi mahdollistaa se, että pankit voisivat sopimusehdolla turvata itselleen oikeuden saada aina vähintään lainamarginaali
- **Finanssivalvonta katsoo asiakkaansuojan näkökulmasta**, että lakiehdotuksen mukainen kieltä voisi johtaa marginaalitason nousuun tai rajoittaisi asiakkaiden valittavissa olevia korkovaihtoehtoja

Asiakkaan tunteminen

Pankeilla on lakiin perustuva velvollisuus tuntea asiakkaansa

- Asiakkaan tuntemiseksi pankkien on hankittava riittävä määrä tietoja, jotta rahanpesusäätelyn vaatimuksia voidaan noudattaa
- Asiakkaalla on pankkipalvelujen saamiseksi *velvollisuus* vastata pankin esittämiin *tarpeellisiin* kysymyksiin
 - Pankki arvioi riskiperusteisesti sen, mitä tietoja se tarvitsee asiakkaasta
- Finanssivalvonta ja Tietosuojavaltuutettu ovat keskustelleet asiasta pankkien ja muiden sidosryhmien kanssa
 - Pankkien esittämät kysymykset ovat olleet pääosin perusteltuja
 - Joidenkin kysymysten muotoilussa on parantamisen varaa
 - Pankkien tulee ottaa huomioon henkilötietolain informointivaatimus
 - Pankkien tulisi kertoa asiakkaille selkeästi kysymiensä tuntemistietojen käyttötarkoitus ja tarpeellisuus

- Asiakkaan tuntemista ja maksupalvelua koskevasta sääntelystä ollut eri tulkintoja
 - Maksupalvelulaki säättää pakottavasti ne tilanteet, jolloin maksuvälineen saa sulkea
 - Rahanpesulaki kieltää asiakassuhteen perustamisen ja liiketoimen suorittamisen, jos pankki ei pysty suorittamaan asiakkaan tuntemiseksi säädettyjä toimia
- Finanssivalvonnan näkemyksen mukaan maksuvälineitä (verkkopankkitunnukset, maksukortit) ei voi sulkea asiakkaan tuntemistietojen hankkimisen tehostamiseksi
 - Maksupalvelulaki ei sisällä tällaista sulkemisperustetta
- Tämä vaikeuttaa puuttuvien asiakastietojen hankkimista, jos asiakas kieltäytyy antamasta tietoja
 - Mahdollisia käytettävissä olevia keinoja esim. uusien palvelujen saannin rajoittaminen ja viimesijaisesti asiakassuhteen irtisanominen
- Finanssivalvonta on ehdottanut, että uudessa rahanpesulaissa täsmennettäisiin asiakkaan velvollisuutta antaa tuntemistietoja ilmoitusvelvollisille, kuten pankeille
 - Asia otetaan esille tänä vuonna myös maksupalvelulain uudistamisen yhteydessä

Kiitos!

#finanssisektori

Taustaa

Negatiivisten korkojen vuoksi pankkien korkokate uhkaa heiketä entisestään – esimerkkilaskelman oletukset:

- Asuntolainojen viitekorot (euribor) laskevat seuraaville tasoille
 - -0,3 %
 - -0,6 %
- Esimerkkilaskelmassa huomioidaan myös miten lainsäädännön muutos vaikuttaa pankkien korkokatteeseen toteutuessaan
 - Ei lakimuutosta: negatiivinen korkotaso vaikuttaa vain ”vanhoihin” lainoihin (uusissa min. marginaali)
 - Lakimuutos: negatiivinen korkotaso vaikuttaa kaikkiin lain voimaan astumisen jälkeen tehtyihin lainasopimuksiin, kuten myös vanhoihin lainoihin
- Lisäksi esimerkkilaskelmassa oletetaan, että
 - Koko asuntolainakanta uusiutuu 5,5 vuoden aikana (asuntoluottokannan keskimääräinen kiertonopeus),
 - Kotitaloustalletusten korot eivät laske
 - Korkotason lasku vaikuttaa vain vaihtuvakorkoisiin lainoihin
 - Korkotason lasku vaikuttaa välittömästi korkosidonnaisuudesta riippumatta
 - Pankit eivät muuta taseen rakennetta vuosien kuluessa
 - Pankit eivät muuta marginaalien tasoja nykyisestä vuosien kuluessa
 - Muiden kuin asuntolainojen korkotuotot muuttuvat vastaavasti kuin ko. lainojen varainhankinnan kustannukset
 - Lainakanta pysyy nykyisen suuruisena